

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművel- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várbá küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

FŐMAGASSÁGU és FŐTISZTELENDŐ

SIMOR JÁNOS

BIBORNOK és HG-PRIMÁS Ó EMINENCIÁJA

ELNÖKI MEGNYITÓ BESZÉDE

A SZT-ISTVÁN TÁRSULATNAK 1889. MÁRCZ. 21-iki NAGYGYÜLÉSÉN.

Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus!

Ezen szent névben üdvözlöm társulatunk idegyült tisztelt tagjait, s ez ünnepélyes alkalommal szent-séges Atyánknak azon örökké emlékezetes köriratára¹⁾ irányzom szives figyelmüket, melyben atyai szívének legbensőbb háláját fejezi ki ama lelkesült ragaszkodás felett, melyet hivei félszázados áldozáságának alkalmából tanusítottak az apostoli Szentszék iránt, bámulatra ragadva az egész világot. Ez apostoli szózatban a szentatya rámutat korunk főbajára, de egyszerű-mind feltűnteti a gyógyszer, amely egyedül képes üdvöt hozni a világnak.

Katholikus szent hitünk, ha aszerint élünk, nem csak nem zavarja meg az állam működését, a társadalom biztos fejlődését, emelkedését, sőt biztosítja azt, és a tévedéstől megóva termékenyíti is. A gyászos elpártolás e szent hittől szülte a nemzetközi viszonyokban épen úgy, miként az egyes nemzetek benső életében a béke, a rend, a nyugalom hiányát. Ezen elpártolás a keresztény hittől korunk nagy baja. Visszatérés a keresztény hithez fogja enyhíteni a nyomort, fogja orvosolni a társadalmi sebeket, fogja visszahozni a bizalmat, fogja érlelni a szélesre terjedt munkásságnak jogosan várt gyümölcsseit.

Egy tekintélyes angol lap a szent atyának leg-

ujabb konzisztoriumi apostoli szózatát²⁾ is, amely a jelzett körlevélnek rövid visszhangja [volt, a kereszténység és műveltség nevében hálával üdvözölte.³⁾ Molinari, kinek legujabb gazdasági műve a múlt hónapban Say Leon által a párisi Akademiában bemutatott, eivítázhatlan igazság gyanánt állítja oda a tételt, hogy a nemzetgazdaszat a keresztény religiozabályait saját kára nélkül nem nélkülözheti.⁴⁾

Tisztelt nagy gyűlés! Mi határozottan mondhatjuk, ami keresztényellenes, az főkép a keresztény nemzetek mai küzdelmes életében káros, sem a családra, sem a népre, sem a társadalomra, sem a trónra, sem a műveltségre és áldásos fejlődésre nézve nem lehet előnyös. A keresztény hitnek, épen műve isteni mű, az a rendeltetése, hogy az egyesek, a családok, a társadalmak, a nemzetek belső életének minden mozzanataival összeforrjon; mellözése tehát az élet működéseiben ingadozást, bizonytalanságot, eredménytelenséget vonz maga után, maradván már az első kísérletnél is eredményül a tévedés, az elmaradhatlan bünhődésnek csirája⁵⁾

A múlt év, katolikus szent hitünk a világot bá-

2) Nostis errorem maximum.

3) Daily Telegraph — Unit. Catt. — 45. n. 1889. febr. 21.

4) L'union 7729. sz. febr. 25. 1889.

5) Nihil attinet considerationem intendere in victicia facinora . . . gerant tamen in imis visceribus inclusum semen miseriarum. Encycl. „Excusate jam anno.”

1) „Excusate jam anno.”

mulatra ragadó nyilváníatásának s a remegve őrzött anyagi világbékének éve volt; adja a népek irgalmas Istene, hogy a folyó év, nem a kérkedő százado; hitetlenségnek — miként némelyek ohajtanák — hanem a keresztény szent hitünk mindenkit s mindenben boldogító ereje elismerésének és az isteni alkotójának készséges lélekkel megadott hódolatnak éve legyen; s a világbéke, amely ma csak a kész fegyvernek szünetelése, keresztény szent hitünk sugalmaival egyesülve, az igazi, a mindenkit megnyugtató szív- s lélekbékét hozza meg az erőszakos helyzetek küzdelmeiben már csüggedésre hajló elfáradt öreg világrészben.

A rendszeres kételkedésben rendszeres makacssággal kérkedők, kényszerítve sejtetik, amit a hívők meggyőződésből hirdettek: csak sz. Péter széke s annak örököse, csak a bölcs, az igazságos, az engesztelő szentatya lehet a társadalmi, az állami, a nemzetiségi, a nemzetközi bajok eloszlatója, a békés kibontakozás vezére, mert minden más magas tiszteletreméltó tekintély ingadozásai és bizonytalanságai közöttő az egyedül sértetlenül, egyedül csonkítatlanul fennálló tekintély a világon, amely tekintély valamint milliókat megindítani, egy milliókat csillapítani is képes, ha egy feltétel beáll, s ez az, hogy az államok, a társadalmak hajója a kereszt felé veszi irányát. Az anyagi baj rendszeren a szellemi baj szülöttje, mert amilyenek a gondolatok és az érzelmek, olyanok a cselekedetek is, a lelki bajoknak orvosa Krisztus egyháza.

Egyesek vétkeznek, s a földön néha nem bűnhődnek, mert az Isten örökkévaló lévén, ítélőszéke elé bevárhat minden egyes embert, de a népek, nemzetek, országok mint egyes erkölcsi testek, csak e földön léteznek⁶⁾, emiatt tetteikért csak e földön vehetik el a megérdemelt jutalmat vagy büntetést. Ez a földi nyomorok megfjett titka. Az Isten mindig irgalmas, mindig igazságos.

A szentatya fájdalommal szemléli, mint kerüli szándékosan a nyilvános élet a keresztény hit szabályait, s ezt gyászos elpártolásnak nevezi; de közeledik hozzá, miként az atyai szív a veszélynek indult gyermekhez, hogy erőre ébressze, hogy a roskadás-tól megmentse, közeledik hozzá, hogy a keresztényhitnek nem ismert, mert nem tanulmányozott s azért nem becsült, nem keresett javaiban részesítse.⁷⁾

Elzárták a szentatyát mi tőlünk, ugy, hogy az

6) Conticescant aliquando suspiciones ac sinu Exates.

7) Esto iurium suorum ubique compos ecclesia, tunc licebit experiendo cognoscere, quid virtus Christi redemptoris possit. Encycl. „Exeunte anno.“ --

ő mentő szava csak őreinek kegyelméből juthat el hozzánk. Leborultunk ugyan lábaihoz, vigaszt vihettünk neki, vigaszt vehettünk tőle, mert ellenségei, kik minden katolikusknak ellenségei ismert tekintetek miatt, azt minékünk még megengedték. Meddig fognak ezen állapotok tartani, ez a jó Istennek titka; a keresztény hit elhidegülése tette azokat lehetségesekké, annak felébredése s mindig győztes elevevége fogja amaz állapotok változását az Istentől kiérdemelni. Hogy egy ország a katolikus világgal, sőt saját polgáraival kihívó dacban maradv megerősödjék, s fennállhasson, hazánk első szent királyának ítélte, irányelve czáfolja. Hogy valamely állam az ő fennállhatását a pápaság és az egész katolikus egyház megdöntésének sikerére alapítsa, hogy állami életének egyik feladatául a keresztény hitnek kiirtását tűzze ki, s emiatt miként egyik főembere bevallja,⁸⁾ egy lépést se tehessen anélkül, hogy a keresztet ne kelljen tipornia; ez természetellenes vállalat.

Tisztelt nagygyűlés! Isten ítél, Isten fog itélni. Az egyház, ha szenved is, fenmarad, a szenvedések miként az ő isteni alkotójánál az ő dicsőségének fényforrásai. De mi történik ezen elpártolás után a keresztényhitől az állami, a társadalmi renddel, békével?⁹⁾ A szentírás szerint, mikor a pokolból egy ördögöt hívnak, legio az ő neve. A gonosz szellemeket felidézni könnyű vállalat, sötét helyükre visszaterelni — hic labor, hoc opus.

Mennyi megoldatlan új meg új kérdés sulya nyomorit mindenütt? Európai nemzetközi, népfaji, társadalmi kérdés, gazdasági, földművelési, ipar és kereskedelmi válság, — a szerény birtokosok, miat az ősi levél hullanak, a nyomor és az éhség hazáiból nagy tömegek futnak, menekülnek hozzá még a már kész s a még készülő fegyverkezésnek,¹⁰⁾ amely elengedhetlen ugyan, de mindig ijedelmes, a bizalmatlanságnak már majd a fulladásig szorított gyűrűje, a legjelentéktelenebb tény is lángot csaphat, a legkisebb figyelmetlenség is tüzet gyújthat, melynek pusztításait számba venni emberi elme nem képes.

A betűszámotan műszavával élek: ez a kitevője az állami, a társadalmi elpártolásnak a keresztény hitől s egyháztól Európában. Ne vegyék szavaimat

8) Non avazeremo un passo se non atterendo la croce. Ferrari a képviselőházban. Unit. Catt. 154. sz. 1876. jul. 13.

9) Nihil anxii Ecclesiae causa sumus, nec esse possumus: angimur earum- causa civitatum, quas spectare cogimus aversas a Deo, et summo verum omnium discrimini stolidia securitate indormientes. Encycl. „Exeunte anno.“ --

10) Ingentes copiae, quietem parere securam et stabilem nonpossunt. Armes ad alendas sunt, quam tollendas simultata et suspiciones aptiora. Alloc. 11-a febr. 1889.

édes hazánkra; de ha az egyik ház ég, a viharban a tizedik szomszédot is a tűzveszély fenyegeti. Nem lehet meg tehát senkit, ha az ily helyzetben-Krisztus Urunk helytartója, a népek és nemzetek szerető atyja, a kormányok igazi barátja, szavát emeli és a kibontakozást abban jelzi, hogy az állam hajója, a keresztény hit, a keresztény egyház felé vegye az ő irányát; s a bajok, a nyomorok éle megtörik.¹¹⁾ Lassan, léptentörtént az elpártolás, így tört be a veszély és a viszály is a népekre, lassan lépten jövend a bajok orvoslása is. — Egy akadály van az orvoslásnak, egyetlen szülője az elfogultságnak, hogy vannak törvényhozók és államférfiak, kik a keresztény igazságok tanulmányait egészen abba hagyták, s azért minden jogi tudományuk tapogatódzás a sötétben. Az egyházat a bizalmatlanság üldözte, pedig ő nem bizalmatlankodik senkiben, még ha üldöztetik, ha szenved is, Istenbe veti reménye horgonyát. Az ő bölcsője az állami hatalom közreműködése nélkül helyzetetett e földre; ma is legtöbb helyütt az államhatalom segélye nélkül működik, népeket boldogít, mert az Isten műve; sőt az ellenséges állam ellen is, miként a múltban angol földön, tudott erősödni; habár ily helyzetet, mert természetellenes, az egyház mindig kerül. De ahol és amikor az ő isteni alkotója emez ösvényen akarja őt az emberi salaktól megtisztítani, képes ő e keresztet is feláldozó lélekkel viselni. Efölött ma kevesen kívánnak elmélkedni, pedig az állambölcséségek egyik kulcsa, a lelkek, a szívek örömben áldozó erejének ismerete. A katolikus egyház ama szellemi, teljes szervezetü világ-ország e földön amely, mivel isteni, mindenütt a fejedelmeknek Isten-től eredő hatalmához tisztelettel közeledik, bizalmat nyújt zálogba bizalmat keres habár függetlenségét és működési szabadságát soha sem adja fel; mert csak így képes hatni, képes áldást hozni.

Amely pillanatban az állam gépezetébe engedné magát beleillesztetni, isteni alkotóján áruást követne el, katolikus megszűnnék lenni, meddővé válnék. Krisztus urunk mondá: én vagyok a vilig világossága¹²⁾ én vagyok az ut az igazság és az élet¹³⁾.

Ez áll az egyes emberre, egyes családra nézve, egyes nemzetre nézve ép úgy, mint az egész társadalomra nézve. Amely fogalommal van az ember az Istenről, aszerint rendezibe minden viszonyát. Azsia, Afrika más életet él, mert más fogalma

van az Istenről. A természet fiának vallási fogalma elégséges a szánandó megállhatásra, fejlődésre elégtelen, de a keresztény egyház által hibátlan, a tökéletes hitigazságokban nagyra nevelt s folytonos tökélyesítés, művelődés és emelkedésnek indult keresztény nemzeteknél, a született pogányok természetű állására visszahelyezkedni, vagyis a keresztény religiót mellőzni akarni, nagy rombolás, visszaesés nélkül lehetetlen. A született pogány az ő tökéletlen vallási fogalmaival természetes lelkiismerete szerint indul; a keresztény nép tökéletes hitigazságait elvetve, s hitnélküli alapra helyezkedve, természete, lelkiismerete ellen működik, nem nyeri el a született pogány homályba borult lelkének benső nyugalmát sem, mert nem is válhatik pogánynyá, marad hitehagyott, az apostazia gyűlöletének háborgásaival. E természetelleni törekvések tarthatlanok, s mindig veszteljesek. Joggal kérdi egy angol bölcész: „irtások ki a társadalomból a keresztény religiót, érdemes lesz-e még élni?¹⁴⁾ A szentatya pedig szintén kérdezi: „ha a lélek természetére nézve azonos a testtel, s ezzel elenyészik, lesz-e legkisebb indok az élet nehéz feladatainak keserűségire vállalkozni?¹⁵⁾

Kimondhatlan sok jó távozik a társadalomból a keresztény religióval s helyébe a nehézségek hosszú láncolata lép. A keresztény religió kipótolhatlan nagy politikai s társadalmi hatalom, mert nem csak tökéletes, teljes hitszabály, hanem társadalmi életrend is.¹⁶⁾ Erre czéloz a szentatya mondván: akik az állami társadalmi zavarokat törvényre iparkodnak megfékezni, az igazságért küzdenek ugyan, de törekvésüknek, ha az evangélium erejét s az egyháznak segítő közreműködését, mely a zavarok forrását zárja el — mellőzik, vagy semmi vagy vajmi kevés eredménye lesz.¹⁷⁾ Portalis a forradalomnak bizonyos fokig kijózanodott gyermeke mondá e század elején: „a haza a vallásos lelkeken alapszik.“ Vinet pedig: ha a család csak a religió árnyékában élhet, a vallástalan népek nincs hazája, az saját faja, szülőföldje iránt érzéketlen, kóbor, szivtelen közmopolita lesz. Manap a rendszeres kétkedőknél is megvan a sejtétele, hogy az állami, a társadalmi feszült viszonyokat csak felsőbb szellemű hatalom és tekintély közreműködése mellett lehetséges lesz a természetes fejlődés ösvényére terelni, amit a kételkedő akaratlanul sejt, azt — miként láttuk — szentséges atyánk ismételen hirdeti. Uhlhorn locumi prot. apát írja: „a keresztény egyházak sorsa ma-napság a társadalmi kérdéseken fog eldőlni.“

Azon egyház (a tisztelt nagygyűlés felismeri az idézetnek nem katolikus szótárát) azon egyház fog diadalt aratni, mely a társadalmi kérdések megoldásához leghathatósabbban fog hozzájárulni s e nép életére döntő befolyást

14) Lily Chapters European history. V. 2. 149.

15) Si animus non est a corpore natura distinctus, proptereaque intereunte corpore spes aevi beati ceterique nulla superest: quid erit causae, quamobrem labores molestiaeque in eo suscipiantur? Encycl. Exeunte anno.*

16) Ad christianum nomen, praeter professionem fidei, necessariae sunt christianarum exercitationes virtutum. E. Exeunte.*

17) Qui cupiditatum popularium crescentem flammam nituntur opposita legum extinguere, ii quidem pro justitia contendunt sed intelligent nullo se fructua aut certe pereaquo quo laborem consumpturos, quamdiu obstinaverint animo respuere virtutem Evangelii, Ecclesiaeque nolle advocatam operam. Encycl. „Exeunte anno.“

11) In hoc posita malorum sanatio est, ut mutatis consiliis et privatim et publice recigaretur ad Jesum Christum christianamque vivendi viam. Encycl. „Exeunte anno.“

12) Ján. 8, 12.

13) Ján. 14, 4, 5.

gyakorolni.¹⁸⁾ Kétségkívül azon egyház fog a nevezett kérdések megoldásához leginkább hozzájárulni, amelyben semmi felosztató elem nincs, s amely a sérthetetlen és elismert tekintély vezénylete alatt önmagában a legtökéletesebb társadalom. Ha képes volt a kath. egyház a romokba dőlt pogány világból új társadalmat alkotni, vajjon nem lesz-e inkább képes a mai tévedésekből a tévedőket kiemelni, visszavezetni?¹⁹⁾ — Tisztelt Nagygyűlés! Lehetnek bajok, nyomorok, egyes politikai vagy törvényhozói tévedéseknek szüleményei, ezek korszakiai, orvosolhatók. De figyeljük a lelkeket, a szívek titkait. Régen meg van írva „küzdtem az ember élete a földön,²⁰⁾ még a gazdagság, a jólét csillogó meze alatt is az embert mindenütt az elmaradhatlan bajok, aggályok, tündődések küzdelmel kísérik. Az élet a siralom völgyén folyik le. Az el nem ért, vagy az elvesztett öröm, saját hibáink, mások igazságtalansága, hálátlansága, szomorítanak, keserítnek, szívünket, nyomják, nincs ember, akinek kezében a keserűség poharát nem látnók, mindenikünk saját keresztjét viseli, letévén az egyiket, más nehezebb áll előtte. Honnan virrad fel egy fény sugar, amely az elsötétült elmét felderítene, amely a sajgó szívet a csüggedés ádáz sugalmaitól, rémeitől megszabadítva, a teljesített kötelesség szentesített nyugalomában megtartaná? A ker. hit képes erre, és csak ő képes egyedül, mint amely a kalvárián álló keresztre mutat, annak bátor átkarolására buzdít, mert a megváltó Istenember keresztje, minden lelki erőnek forrása, a kebel bármily magasra csapott hullámainak is csendesítője. Az ő keresztje minden keresztet megneemesített, a megnyugvás, a vigasz, az öröm, a lelki felelevenedés forrásává s így türethetővé tette. — Képzeltetjük-e, hogy a küzdő csüggedő tömeg, melyet emberiségnek nevezünk a Megváltó keresztjére tüzött reményei nélkül maradjon? hogy a földi örökségből kiesett nagy tömeg ne szárihassa az ő forró, az ő keserű könyeit Jézus Krisztus keresztje alatt? A ker. hittant az iskolából kitöltő intézetek ezt czélozzák. De mi lesz ennek a következménye? A mely pilanatban a ker. religió a szívekből távozik, az élet titka megfejthetetlen lesz, a kisebb nyomornak is türethetősége megszűnik, a lelki sötétség rémeket szül, a roskadozó lélek gyilokról révedez, gyilokról másnak vagy magának számára! Egy világ kereszt, hit, remény, szeretet nélkül e világ nem világ, hanem pokol, melyben semmi rend, hanem az örök irtózás lakozik.²¹⁾ Simon Gyula, a megöszült deista, a francia iskolarendszerről, melyből az Istennek neve is kiirtatott, saját lapjában,²²⁾ írta: „a zablya tehát össze van törve, a remény megsemmisítve, a jövő élet vonzó képe a mesék közé számkivetve, a tisztelet, a hagyomány letaposva, a kötelesség a jognak feláldozva, a jog az önérdékkel azonosítva, mindenki háboru-joggal felruházva.“ Ez a mi társadalmi rendünk, ez a mi állambölcsességünk. Polgárok! — mondják — ti testvérek vagytok. Elhiszem, vol-

tatok, de ti farkasokká váltatok, farkasok testvéreivé lettek! — A mi bizalmunk az isteni gondviselésben van, amely az időt, az eszközöket megválasztja. Mindig erős és mindig tevékeny hitben működni. Ez vigaszteljes kötelességünk. A szaporodó nyomor, a veszélyek jósiója az egyik, Üdvözítőnk irtalmak az Ő ker. népe iránt, a másik ébresztő. Szentséges atyánk, ki 80 éves kor és a világegyház 11 éves kormányzásának terhe alatt az egyház jeje Ő int, buzdít mindenkit, hirdetvén: „a jelen aggasztó helyzetek orvoslása nem abban rejlik, ha kath. hitünket takargatjuk, hanem abban, ha szándékot változtatva, a magányos és nyilvános életben kiki az oltár szolgája ép úgy, mint a világi hívő Krisztus urunk felé veszi működésének irányát.“

Az erzsébetvárosi örm. kath. raphaeli algymnasium emléklapja.

E cím alatt ír egy — személyiségét a nyilvánosság előtt meg nem nevező — valaki a „Közművelődés“ f. évi 11. és 12-ik számaiban.

Soraiból az tűnik ki, hogy az illető nincsen egészen tisztában egy algymnasium, s annál kevésbbé egy főiskola szükséges helyiségeivel, vagy jóhiszeműleg félre akarta vezetni azokat, kiknek e gymnasium ügye iránt kell, hogy érdeklődjenek, midőn ezeket írja: „A gymnasium helyisége is sokat változott: most visszatért oda, a hová Raphael, az alapító rendelte. Ez épület 23 használható szobát foglal magában. Elég volna egy főiskolára is“.

Tehát czikk író szerint a gymnasium helyisége visszatért oda, a hová Raphael, az alapító rendelte.

Nézzük ez állítással szemben Raphael rendeletét és a mai tényleges állapotokat.

Raphael — alapító levelében czikk író szerint is — ezeket mondja: „A város gondoskodjék oly alkalmas épületekről, melyek megelégedésemet kiérdemlik, s melyek csak is a nevezett célra szolgáljanak“.

Ezzel szemben a mai tényleges állapotok ezek: 1.) A gymnasium épületében van egy báterem, melyben táncmulatságok rendeztetnek, s mely ez ideig a gymnasium rendelkezésére még átengedve nincsen. 2.) A gymnasiumi udvar háttérében van egy épület, mely bizonyos ideig színháznak használtott, jelenleg városi magtár gyanánt szolgál s mint ilyen soha, sem ezelőtt, sem most a gymnasium czéljára nem adatott át. 3.) Ugyancsak a gymnasiumi épület egyik szárnyában, a földszinten van 3 szoba, melyek jelenleg városi raktárul használtanak, régiségek őriztetvén bennök. Ezek sem voltak soha, most sincsenek a gymnasium czéljaira felhasználva. 4.) Ugyanott van még 3 kisebb szobácska és egy kamara; e szobácskák egyikében jelenleg egy városi hajdu (városszolga) lakik s csak annyiban használtatik (t. i. e szobácska) a gymnasium czéljára, mennyiben az érintett város szolga feleségének a pedellusi teendőket kellene a gymnasiumban elvégeznie; a másik két szobácska közül az egyik konyhával, a másik ebédlőül használtatik, egészen a gymnasium czéljain kívül. 5.) A földszintnek ezeken kívül még 5 szobája van, melyek közül jelenleg 3 privát lakásul van lefoglalva, 3 elemi tanító lak-

18) Vater'. 354. sz. dec. 24. 1887.

19) Quae vir us (evangelii) senescetem vitii perditum superstitione mundum liberavit, quidni devium recreabit? E. „Exeunte.“

20) Job. 7. 1.

21) Job. 10. 22.

22) La Matin.

ván bennök. Tehát a gymnasium ezeket sem használja a maga céljaira. A másik kettő a gymnasium igazgatójának szolgál lakásul.

Igy használtatik fel e helyiség a gymnasium céljaira s cikkirő szerint — kinek pedig Raphael ohajtását kell tudnia — így tért vissza jelenleg a gymnasium helyisége oda, a hová az alapító rendelte. Lám, lám . . . ! Hol üti ki a szeg a zsákból a fejét . . . !

Továbbá, mint már említém is, azt írja cikkirő, hogy ez épület 23 használható szobát foglal magában s csak úgy könnyedén oda veti, hogy elég volna egy főiskolára is. No, no . . . !

Oly állítás ez, minőt e gymnasium helyiségeinek alapos ismerője, bármennyire lelkesüljön is annak ügyei iránt, ha jóakarója akar lenni, jó lélekkel, igaz meggyőződésből nem tehet, nem szabad, hogy tegyen.

Kérdés, miért? Azért, mert nem áll az, nem igaz az, hogy e gymnasium céljainak megkívántató 25 használható szobát foglal magában, elegendőt egy főiskolának is. A ki ismeri e gymnasium helyiségeit s ilyeneket állít, annak nincs, nem lehet fogalma egy gymnasium s plane egy főiskola szükséges és használható helyiségeiről s ilyen dőre állításaival nevetségessé teszi magát. Mert különbséget kell ám tenni az általában használható s egy gymnasium és főiskola céljainak megfelelően használható szobák között. A mely szobák pl. jelenleg magtárul, város hajdu lakásul, konyhával és ebédlőül használatnak, a gymnasium céljaira épen nem használhatók fel.

De beszéljen helyettem e tekintetben a legilletékesebb forum. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ó nagyméltósága a következőket írja 1887. november 14. ről kelt 18418 sz. a. magas leiratában: „Az 1883. évi XXX. t. cz. alapján revisió alá vevén az erzsébetvárosi algymnasiumot, következő észrevételeim vannak: A mi az épületet illeti, meg nem engeahető s határozottan kifogásolnom kell, hogy színház¹⁾, bálterem és gymnasium egy épületben legyenek. De az épület különben sem megfelelő, nincs rajzterme, torna-csarnoka, az osztályok pedig kicsinyek, czélszerűtlenek“.

Igy ír 1887-ben a közoktatásügyi magas kormány. Azóta sem maga a gymnasiumi épület meg nem változott, sem a kicsiny, czélszerűtlen osztályok a magok jószántából meg nem növekedtek, s még is cikkirő szerint e gymnasiumnak jelenleg 23 használható szobája van, elég egy főiskolának is. Valóságos kanaáni állapot!!! De hogy elég, mikor egy algymnasium céljainak megfelelőleg is csak alapos átalakításokkal lesz elégséges.

És itt megint ne én beszéljek, hanem beszéljen a tanítás ellenőrzésének egyik hivatalos közege, maga a kolozsvári tankerületi kir. főigazgató úr, ki iskolánkat f. évi február 25—26. és 27-én meglátogatván, az intézet helyiségeire, vagyis cikkirő 23 használható és egy főiskolának is elégségesnek hirdetett szobáira nézve következő vélemények adott kifejezést. 1.) Hogy ama jelenlegi 3 szoba közül, melyeket cikkirő külön-külön is használhatóknak

tüntet fel, s melyek jelenleg raktár helyiség gyanánt használatnak, kettőnek közös fala lebontatván, rendeztessék be téli torna helyiségül, a melietők levő kisebbik pedig legyen a tanulók öltözőkődő szobája. 2.) A régi színházat, a most magtárul használt helyiséget pedig, melynek két szobáját cikkirő megint külön-külön használhatóknak tünteti fel, a kir. főigazgató úr határozottan lebontatni ohajtja, hogy az által a jelenlegi szűk gymnasiumi udvar kibővítettessék s így az intézet egy eléggé terjedelmes nyári tornahelyiséget nyerjen. 3.) A privátlakásokat illetőleg, a torna tanító — mint elemi isk. tanító által jelenleg elfoglalt szobát igazgatói irodául kívánja berendeztetni, mely egyszersmind irattáru, kézi könyvtáru és a szülőkkel való érintkezésre szolgálna alkalmas helyiségül. A mellette levő s a másik elemi tanító által elfoglalt szobát isk. szolgál lakásul kívánja. (Isk. szolga jelenleg nincs.) A harmadik tanító által elfoglalt szoba pedig a szomszédságában levő 3 kisebb szobácskával együtt az igazgató lakásnak képezne kiegészítő részét. 4.) Az emeleten levő báltermet határozottan az iskola rendelkezésére és kizárólagos használatára kívánja bocsátatni, mely rajzterem és egyszersmind rajzszertárnak használatnak. Végre 5.) a szertár helyiségét, melynek jelenleg külön bejárata nincs, külön bejáratul kívánja elhelyeztetni. De „vajjon ki fogja e nagy eszmét valósítani!“

Már most a fentebbiek szerint — nem számítva ide az igazgatói lakás szobáit — redukáljuk csak cikkirőnek 23 — és egy főiskolára is elégségesnek hirdetett — használható szobáit.

A.) A földszinten :

1.) Igazgatói iroda : 1. 2.) Isk. szolgál szoba 1. 3.)

Téli torna helyiség az öltözőkődő szobával 2. Összesen 4.

B.) Az emeleten :

1.) Négy osztály terem 4. 2.) Rajzterem 1. 3.) Szertár 1. 4.) Könyvtár 1. 5.) Értékezteti szoba 1. összesen a földszintiekkal 12.

Itt megjegyzem, hogy az emeleten van még egy kis szobácska, melyből a 4-ik osztályba járunk. Ez az egy hajlékocska maradna fenn, természetesen ez is átalakítással, külön bejáratul, cikkirő főiskolája számára. Szinte feledem, hogy még az udvaron is van egyetlen egy szobácskával egy külön álló épületrésze, hová jelenleg egy sütőkemence rendeztetett be. Ez lenne cikkirő főiskolája számára a második használható szoba. De „vajjon ki fogja e nagy eszmét valósítani!“ Legalább idáig sem maga a közoktatásügyi magas kormány, sem ellenőrző hivatalos közegei, az ezt megítélni, megbírálni cikkirőnél bizonyára hivatottabb és illetékesebb tankerületi kir. főigazgatók — mint kimutatám — nem tartották ez intézet jelenlegi helyiségeit alkalmasoknak, használhatóknak és elégségeseknek, nem hogy egy főiskola helyiségeiül, de még egy algymnasium céljainak megfelelőleg is csak alapos és czélszerű átalakításokkal. A közoktatásügyi magas kormánynak az intézet jelenlegi épületét gáncsoló leiratai birhaták e város közönségét arra, hogy — végre maga is belátván cikkirő főiskolájának gymnasiumi czélokra való használhatatlanságát, czélszerűtlenségét — mult év február havában a közoktatásügyi magas kormányhoz intézett

1) Ez a híres és hírhedt színház használtatik jelenleg városi magtárnak, cikkirő szerint a gymnasium céljainak és az alapító rendeletének megfelelően.

kérelmében kötelezte magát, hogy a gymnasium számára új épületet emel s azt minden szükségesekkel felszerelve, 1888. október 1-én rendeltetésének átadja. De természetesen, cikkírónak sikerült meggyőzni a közönséget arról, hogy a gymnasium jelenlegi épülete még egy főiskolának is alkalmas és használható, s így törénthetett meg, hogy a szép terv dugába dült s mi maradtunk a jelenlegi főiskolával, melynek gymnasiumi célokra való használhatóságát még az is fényesen bizonyítja, hogy mikor katonai laktanyául használtattott, a katonaságot riadóval kellett elvezényelni, tartván az illető parancsnok attól, hogy ez a hirdető főiskola reájok szakad.

No de, legyen elég ennyi! Itt még csak hangsúlyozni és ismételni akarom, hogy mikor cikkíró a cizált szavakat írta: alaposan tévedett, nem írt tárgyilagosan, nem írta úgy a dolgokat, mint tényleg állanak, ergo kitért az igaz szolás útjáról s jó adagban nagyított. Mert azt hiszem sikerült meggyőzőnem arról a tisztán látókat, hogy cikkíró szavai a tényleges állapotoknak egy általában nem felelnek meg. A ki pedig valótlanságokat állítván, a tényleges állapotokról nem ad igaz képet, ne higgye, hogy jó szolgálásokat tett az ügynek, melynek munkásai közé látzott szegődni; ne higgye, hogy valótlan állításaival használt a gymnasiumnak azon forum előtt, melynél kell hogy a mi ügyeink iránt érdeklődjenek s bennünket e gymnasiumra vonatkozó jóindulatu törekvéseinkben támogassanak. De igen is higgye, hogy eme valótlan állításaival fel-és lefelé egyaránt ártott ügyünknek, illetőleg ártott volna, ha e felszólalás illetékes helyről nem történik s higgye azt is, hogy jóhiszeműségével még félre is vezette volna az illető faktorokat.

Épen azért kívántam cikkírónak cizált szavait kellő értékökre leszállítani s e gymnasium ügye iránt érdeklődő közönséget, különösen a főtanhatóságot a jelenlegi tényleges állapotokról a fentebbiekben részletesen, gymnasiumunk állapotát a legközelebről ismerő közegekre, mint tekintélyekre is hivatkozva, legjobb tudomásom szerint informálni.

László Dávid

az erzsébetvárosi róm. kath. raph. algymn. igazgatója.

TÁRCSA.

Rudnyánszky Gyula „Mária Dalok és Legendák“.
Budapest 1888.

— Birálat essay alakban. —

Vallás és költészet nem zárják ki egymást; sőt a költészet nyomon kíséri a vallást. *Ez amaz eszköztől* használja tel, a mennyiben oly *alakban szólaltatja* meg akárhányszor a hit száraz dogmáit, mely hozzáférhetővé teszi azt, nemcsak az ész, hanem a szív számára is, kötött külalakban; pl. rá „A Szt.-Háromság titka“ Tárkányitól. Vagy dal alakjában, milyenek a zsoldárok s milyen Rud-

nyánszky Gyulának „Mária-Dalok és Legendák“ című gyűjteménye.¹⁾

Altalában véve e költeményeket, elmondhatjuk, hogy ritka tüneménynyel állunk szemközt e művet illetőleg irodalmunkban. A magyar nemzet mindenha nagy nőtisztelő volt s innen magyarázható nagy Mária tisztelete is. Vallásosabb szavad a jelennél volt nemzetünk történetében akárhány; voltak egyházi költőink (Beniczki, Rimai, Veresmarti,²⁾ kikiél a világi elem úgy összeolvad az egyházzal, hogy elválasztani nem lehet; a jelen században a kath. egyház Magyarországon nem egy jeles költőt tud felmutatni, kik a Mária-kultuszot többé-kevésbbé művelték költeményeikben, de ki e tekintetben önálló gyűjteménynyel lépett a nagy közönség elé, az R. Gy.³⁾ s már csak ezért is megérdemli, hogy e gyűjteményével behatóbban foglalkozzunk.

Vallásos költeményekkel széptani szempontból foglalkozni azért nehéz, mert az előtbi az utóbbit nemcsak hogy kizárja, de sértőleg is hat a hívő kedélyre éppen bonczolgatása által.⁴⁾ A hit boldogít s éppen azért boldogít, mert hit; a szép pedig gyönyörködöt, még pedig azért, mert hatása következtében okai fürkészése az, a mi a gyönyört, a szép élvezetét a műveltre nézve előidéz. Hogy bevezető szavaimmal ne látszassam ellenkezőt mondani, nem annyira a tárgy, mint inkább a felfogás, a kidolgozás jön tekintetbe.

Ha csak vallásos szempontból tekintjük e „Mária-Dalokat“, ki azokat csak egyszer is átfutotta, hogy ezekben van áhitat, hit, vallásosság kifejezve, abban kétkedni nem fog, s ebben a néhány szóban el is van mondva róluk helyeslő ítéletünk; de a ki akár a kath. egyház gazdag Mária-kultuszára vonatkozó imákat, könyörgéseket és dalokat ösmeri, akár a mi irodalmunkban a legrégibb időktől elkezdve egész a jelenkorig, akár a külföldi irodalmokban, akár a biblia egyszerűségében magasztos gondolatokkal tele fenséges irányút ösmeri, az megfogja nekem engedni, hogy a művelt embernek, ha még egyszer olyan hívő kebel is, van joga e dalok aesthetikai értékének megvitatásába bocsátkozni, ha nem egyébert, hát azon kérdés eldöntéséért, vannak-e hát szerzőnek érdemei e téren s gazdagította-e az egyházi költészet ez ágát ujjal?

R. e kötet tartalmát négy részre osztotta fel, u. m. „Mária, Mária országa, Mária ünnepei, Mária legendák.“ Valamennyit „Ajánlás“ előzi meg, a mely midőn egyrészről a költő vallásos mély meggyőződését mutatja, valódi

1] A vallás mint tan a költészetet nem használja eszközü, de vallás igazságokat lehet költőileg felfogni, jelképesen ábrázolni, a fölöttük való elmelkedést vagy elragadó lelkesültséget költészetileg leírni: de maga a hitigazság mint tan a maga valóságában nem tárgya a költészetnek. „A Szentháromság titka“ című költeménynek is nem maga a hittitok a tárgya, hanem az ismeretes legenda a mit szt. Ágoston magával történetnek jegyzett fel. Maga Fülöp is alább ily értelemben nyilatkozik.

2) Veresmarti mint költő nem ismeretes, Beniczki és Rimai pedig nem egyházi költők voltak, hanem koruk szokása szerint csak úgynevezett istenes énekeket írtak.

3) Kalocsai Alán is adott.

4) A vallási költemények mint ilyenek a széptani szempontot nem zárják ki; költeménye válogatja; szabad azokat is mint költői műveket széptanilag bonczolni s a melyek ezen szempontból nem válnak be, azok ellen a kritika jogoson teheti meg kifogásait. Fülöp is később erre vonatkozólag is ily értelemben nyilatkozik.

költői becszel bir. Közvetlen benne az érzés, keresetlenek, mégis szépek a kifejezések, eredetiek a gondolatok; mint

*Virágmát kopárra hintem,
Egyellen egy meg nem fogan.*"

vagy :

*"Az üdv, a kin, dalokba szöve
Nem dá örök lélet nekem."*

vagy ez a szép hasonlat :

*"Szép álmak, rózsás szemfedője
E korban zengő énekem."*

és maga az egész „Ajánlás” oly remek kis mozaik mű, melyben az egyes részek, a színek találósága épügy érdekel bennünket, mint az egésznek összefolyó vegyületéből származó színösszhangzat. Van benne költészet s a mi a költészettel oly ritkán látszik összeforrva, mert csak hívő, de nem ihlett kebelből is fakad, van benne hit.⁵⁾

Költészet, ihlett kebel a hittel párosulva, nagy Isten áldása, szép érdem. Közvetlen érzelmei hatására közvetlen fakasztja a hívő szívből az érzelmeket s ez önkéntelen visszaemlékeztet a régmúlt s kiválóan vallásos századok egyházi költői népies termékeire, melyek nagy részében van hit, gyermekes őszinteség, de hiányzik a finomult izlés, mit a művelt egyén e téren is épen azért kíván meg, mert más a légkör, melyben felnőtt s él, mint a népé; finomultabb az izlése; s mi annál mély meggyőződés, ennél, a nélkül, hogy vallásos érzelmeiben sértené, tulságos gyermekségénél fogva csak mosolyt csalhatna ajkaira, ha nem tudná, hogy az a kor olyan mélyen vallásos volt, mint a mily mértékben hazudják korunkban a felvilágosultságot; s ennél fogva jól esik megállapíthatnunk, hogy habár sok utánzás, sok művésziesség is van műveiben, mit alkalom adtán mutatok ki, de sok bennök a közvetlenség, a mi kedvelt olvasmánnyá teheti e költ. gyűjt. a művelt közönség előtt.

Mária című dalai azért is kiváló figyelmet érdemelnek, mert nem közönséges költői érről tanuskodik az, ki az egyformaságba változatosságot tud önteni; ki az egyfélért ezerneművé tudja tenni, úgy, hogy ez költőiségének legszebb oldalát, az eredetiséget mutassa be.

E költemények, a legendák kivételével mind könnyörgek és mind Máriához intézettek, a tárgy egy, változatosságot csak egy önt bele: a költő érzelmeinek ezerneműsége, mely feltalálható e költeményekben, de nem mindig valódiságukban.⁶⁾ Akárhányszor helyzet dalok, mely nemből Bajza nem egy remeket alkotott és önkénytelen visszaemlékeztetnek Beniczky P. és Rimai F. költészetére, hol hasonló körülménnyel, csak hogy hasonlíthatatlan kevesebb költőiséggel találkozunk.

„Könnyörge”-ben nagyon szép vonása a költőnek, hogy bűnös voltának bekönnyörgése mellett nem feledkezik meg a hazáról. Változatosságot önt a költeménybe az érzélem változatossága által, a nélkül, hogy mint talán idegen hang, elűt a bűnös bűnbánó elmélyedésének érzelmétől visszatartszenék.

Bűnösségének kesergésébe nem merül el úgy mint

B. P. és R. J., ránézve a világ nemcsak siralomvölgye, mely csak megvetést érdemel, nem óhajt mielőbb szabaddulni belőle, bevárja halála óráját, úgy, miként azt az Ur kimérte számára; hisz e világra is bölcsesége teremtette s éppen azért hiszi, hogy a sülyedést felemeli s megvigasztalja. Van felemelő, megvigasztaló, balzsam a sebhedt lélekre költészetében — sivárón nem hagy.

A ki egyszeri olvasás után ítéletet akar mondani e költeményekről, az nem egy gyöngyöt és nem egy kísérletet fog találni. (Énekek éneke.) Számos lesz pedig azon helyeknek száma, melyek egy ugyanazon gondolatot foglalják magukban, pl. a menybe vágyódást; Mária pártfogásának kérését, Krisztus Istenségének a megdicsőítését. Például :

„A hirt kezem fejedre fonja”. (Ajánlás.) gondolatis-méltés tartalomra s alakra egyaránt ezzel :

*„A mit érzek s gondolok,
Koszoruba e dalok*

Fonják áldott nevedre.” (Mária.)

Költeményei sok tekintetben magokon hordják a 19. század világias színezetét, a mi tulajdonképeni filozofiai alapját, színezetét teszi költeményeinek: okát ezek keletkezésének és Mária országa keresésének.

— Folyt. köv. —

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Nyelvészeti apróságok.** A „miután”. Ez is olyan ártatlan képpel áll itt, azt hinné az ember olyan tiszta a lelküismerete, mint a közmondás „ma született gyermekének”. Pedig képmutató biz ő, csak nem igen akarják észrevenni. Jól etalálja a szenteskedés fogásait. Éppen olyan, mint egy anyatejet szopott testvére a „mí-szerint”. Magyar ruhában jó hozzánk, belül pedig ragadozó barbarizmus. De azért szélteben járja. Otthonos a képviselőházban, hová különben és magyar nyelv tanulni senki se menjen, lévén az ott használt nyelv a legbarbarabbak első kvalitásából való. Nem is csoda! Hiszen az a 8 évig idegen nyelvekkel táplált tanuló ifjuság úgy összezavarja, mert . . . mert összezavartatták vele azoknak a világhírű klasszikusoknak sokszor leghajmeresztőbb konyhaisággal fordított remekei minden nyelvismeretét, hogy kevés az a százalék, mely főleg vegyes nyelvű iskoláknál — nem egészen romlott nyelvérzékkel kerül ki az iskolából, legyen az real, legyen gymnasium. Így történik aztán az is, hogy a gondolkodni különben sem szerető diáka német nachdem fordítása által teljesen összezavarja a „mivel” és „miután” közt lévő különbséget a magyarban is. Aztán az életben is ott vannak a több nyelvet beszélők, kiknél rendesen a magyar nyelvérzék már többé kevésbé meg van vesztegetve. Az ilyenek — főleg ha a magyar nyelv grammatikai s kivált mondattani elemeiben járatlanok, mit jó részükről el lehet mondani — betarkítják nyelvünket mindenféle germanizmussal s egyszóval idegenséggel, mi észrevétlenül átmegegy így a közélet nyelvébe is, minek következtében megesik, hogy a ki egyáltalán nem tud semmi idegen nyelvet, még az is használja ezen idegenszerűségeket. Így jártunk csakugyan a szóban forgó „miután”-na

5) Az ihlettség több a hitnél.

6) Hogy értsük ezt.

is. Manapság egészen közönséges az ilyen beszéd: „*Miután* a rendezőseget elvállaltam, kötelességem a bálban megjelenni“. Jókai is így ír: „En valóban nem is értem, minek szokták a leveleket lepecsételni, *miután* azt mindenki tudja, hogy szokták. . . legkisebb észrevehető nyom nélkül felnyitni. (Ujföld. I. k. 57. l.) S egy képviselő, ezelőtt helyesebben követnek mondták, a napokban így okadatolta felszólalását: „En t. ház, általában véve az ilyen felszólalásokat meglehetősen idővesztegetésnek is tartom. De *miután* a t. államtitkár ur... ezt és ezt mondta, csakis magamra érthetem.“

Holott nyilvánvaló dolog, hogy mind a három esetben helytelen a *miután*. És ilyen esetet halomszámra tudnék felhozni, tankönyvekből, regényekből, beszédekből és a mindennapi beszélgetésekből.

S honnan ered a hiba? Onnan, hogy elfeledik a két szónak a jelentését, elfeledik, hogy a *miután időre*, a *miel* *okra* vonatkozik, vagyis a *miután időhatározó*, a *miel* okhatározó mondatokban áll. Tessék csak az előbbi mondatokban a *miután* a *miel*lel felcserélni, s azonnal kitűnik, hogy csak így lesz helyes. Így: *Miután* a leckét megtanultam, játékhöz akartam fogni; de *miel* (és itt nem *miután*) játékszereim nem találtam, sétálni mentem.

Nagyon egyszerű dolog, mondhatni semmiség, s mégis végtelen sokan és sokat vétenek ellene s rontják vele nyelvünket. — Nr. 7.

Irodalom.

— **Aranyossy J.** *Celestin* előfizetést nyit „**Szív és Lant**“ című versgyűjteményére, mely 15 ivnyi terjedelemben f. év ápril közepén hagyja el a sajtót. Ara 2 frt 50 kr. Növendék papok és segédanyagok tűzött példányt 1 frtért kapnak. (Pozsony-Förév).

Mivel e munkát a szerző arcképe fogja „diszíteni“, hisszük, hogy kiállítása csinos lesz. Egyébiránt idézzük az előfizetési felhívás kezdő és befejező sorait: „Jölelkü gyermekbarátok! szeretettel kérlek, *fiasszettek elő a szegény, árva gyermekek ártatlan szívének hálalmájára*; *fiasszettek elő*: „**Szív és Lant**“ című *jótekonyságomra*.“ — „Ajánlja munkámat a szent cél, melynek javára áldozom azt!“ — Nagyon amerikai hangzású szavak biz' ezek; no de ma napság már nálunk is szükség van az ilyenekre! — Ohajtjuk, hogy szerző áldozatát minél dusabb siker koszorozza!

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Nyilvános köszönet.** Alulírottak, ki nyomasztó anyagi körülményekkel küzdök, saját kérésre Lönhart Ferencz püspök ur ő excellenciája a szegény papok és kántor tanítók alapjából 15 az az tizenöt forintot kegyeskedett adományozni. — Midőn a jótekonyságban kifáradatlan nagy nevű főpásztor ur ő Excellenciájának, velem ujabban éreztetett atyai nagylelkűségéért, a nyilvánosság terén is sietek gyermeki forró köszönetemnek kifejezést adni: akkor egyszersmind kedves kötelességemnek tartom, mindennapi imáimban a mindenható Istent kérni: hogy az erdélyi egyházmege lángbuz-

galmu, fáradhatlan, apostoli lelkületű Főpásztorát egyházunk és hazánk javára és a szegények gyámolítására tartós egészséggel, hosszas étellel áldja és jutalmazza meg. Borsdos, 1889. március 20 án Miklós Albert, s. k. kántortanító.

— **Kitüntetés.** Fonyó Pált, a „Katholikus Hitoktatás“ derék folyóirat nagykészültségű és buzgalmu szerkesztőjét megérdemelt kitüntetés érte; ő Szentsége Haynald bibornok érsek ur előterjesztésére pápai káplánná nevezte ki.

— **„Szent-Imre-Egyet.”** A külföldi nevesebb egyetemek mindenikénél van a katolikus gondolkodásu hallgatóknak egyetők csak a Regnum Marianum-ban nincs. Azonban a jobb jövő reménye már kezd itt is csillogni. A „Szent Imre-Egyet“ lesz hivatta az egyetemi katolikus ifjuságot tömöríteni éppen úgy, mint a „Magyarország királyneje“ egyetel a középiskolai kath. ifjuságot és a „Katholikus Kör“ a polgári élet munkásait. Az egyetel alapját Dr. Steiner Fülöp prelatus és Dr. Breznay Béla egyetemi tanár tették le s alapszabályai a miniszterium által megerősítve már visszaérkeztek. — Mindenesetre örvendetes események, mert ezen egyetelben — ha nem is tartanak a pietismust erősítő imákat és szentelmékedésekből álló gyakorlatok, de mégis lesz alkalma az egyetemi kath. fiatal embernek a nagyvárosi kábitó zaj és a hitet is próbára tevő magasabb tanulmányok közepette vallásos érzését fölmegeíteni s a hitbeli meggyőződésen esett sérelmeket meggyógyítani, vallásosságát megszilárdítani, hogy az élet semmiféle zivatara ne legyen képes lelkéből kitépni azt a kincset, a melyet bármiféle muló élveknél féltékenyen kell őriznie, bármiféle tudományos elméletnél gondosabban ápolnia, mert teljes boldogságát csakis ez biztosíthatja. A mit a középiskola nagy fáradsággal elvet, azt az egyetemi élet nem fejt ki, de sőt akárhányszor úgy elborítja a téves eszmék és társadalmi nyavalyák divatjának salakjával, hogy a fiatal ember vagy egészen megszűnik — legalább gyakorlati életében vallásos lenni, vagy a mifele vallásos ismeretet afelett az nem egyébb, mint a különböző elméletekből öszetátok oly zagyvalék, a mely a kereszténységgel alig áll még csak rokonságban is, de sőt néha annak egyenes tagadása — természetesen negélyezett tudományos alapon, úgy hogy, *Jézus Krisztus* mint a kereszténység isteni alapítója figyelmökön egészen kívül áll nekik minden nyomorult vallás, bölcsebb alkotás a katolikus egyháznál — és így tovább! — A Szent-Imre-Egyetel a kath. önértetel fogja felkeltani az egyetemi ifjakban, hogy ne szégyeljkék vallásukat és ne rejtegezzék azt, hanem nyíltan, szent büszkeséggel vallják ott, a hol kell! Az ifjuságtól, mint a jövő nemzedektől függ, hogy a hozzákötött szép reményeket megvalósítsa; az ifjuságé a jövő, — miénk a remény.

— **Pályázat.** Nr. II. A 200 frt. készpénz 17 hold föld, 5 ígás, 25 kézi napszám, 26 véka vegyes gabona, 42 köbméter (1 frt. 50 kr.) tüzifa, mintegy 20 frt. stóla lakás és állal javadalmazott jegenyei r. k. kántortanítói állomásra 1889. ápril 7-éig pályázatot nyit a kolozsvári plébános. Kolozsvárt márt. 7. 1889. Éltel K.

Szerkesztői üzenet.

— **A névtelen kritikusnak.** Kolozsvárt. Köszönjük a meg nem érdemelt mulatságot, melyet elm és „Csevegésével“ szerzett nekünk! Az látszik belőle, hogy a kritikát csak titkosan és durva személyes támadásokra szereti használni. Kár ilyenekre vesztegetni a „megérdemelt nyugalmra“ adott időt. Vagy ha éppen úgy önré jött az „okvetellenkedés“, tessék az illetőnek eltkédeni, akár pedig saját becsületes neve aláírásával látni el, ha a szerkesztőségnek szánta, ez majd tudni fogja mit kell vele csinálni. Ha pedig a névtelenségben akar bujkálni, jobban teszi, ha minket megkímél a hivatalos vendégtől.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában, Gyulafehérvárt.